

Stikkord fra cafedialogen i Glåmdalen 20.04.16 med alle formannskapsmedlemmer.

Arbeidet var organisert med 7 cafebord og der deltagerne deltok 15 minutter pr spørsmål. Formannskapsmedlemmer fra alle kommunene i Glåmdalen deltok.

Det er skrevet et stikkordsmessig referat om hva formannskapsmedlemmene snakket om i en time.

Hvordan skal dere møte utfordringene på disse områdene:

1. Hvordan styrker vi skolerresultater?
2. Hvordan skal vi løse utfordringene i helse og sosial?
3. Hvordan kan vi få til innovasjon og nye teknologiske løsninger?
4. Hvordan sikre gode fagmiljøer?
5. Hvordan skal regionen bli mer attraktiv?
6. Hvordan sikre godt lokaldemokrati?
7. Hvordan møte den økonomiske realiteten?

1. Hvordan styrker vi skolerresultater?

Gruppe 1

holdningsendring foreldre og elever er nødvendig, i dag er det for lavt ambisjonsnivå
- kan aktualiseres gjennom media, folkemøter f.eks.

organisert leksehjelp

god dialog hjem/skole

leksefri skole (lekser blir gjort i skoletiden)

lekser er fint for foreldre

henting i barnehagen gir mulighet for dialog hver dag – ikke aktuelt i skolen pr i dag

styrking av høyskolesatsingen i regionen

styrke undervisningen til de svakeste

gi de faglig sterke elevene muligheten til å bli enda bedre

tørre å stille krav

styrke fagmiljøene på den enkelte enhet

elevene må trene/øve for å bli gode

tilrettelagt undervisning som er akseptert fra alle

godt læringsmiljø i grunnskolen slik at de får et godt grunnlag før vid. opplæring

å styrke statusen til fagutdannelsene

tidlig innsats

Kunnskapsbasert skoleutvikling

tilstandsrapport – godt arbeid med denne

helhetsjobbingen er viktig, bruke tiden godt (barnehage, skole, SFO)

Ser ingen sammenheng ift kommunestørrelse – fordeler og ulemper

skolekontor med flere ansatte er positivt
 den viktigste jobben gjøres ute
 lange avstander er en utfordring
 alle kommer inn på vid. skole (uavhengig av karakterer), evt et år ekstra ung.skolen, sommerskole
 evt storkommunene må ikke føre til færre skole
 større elevgrupper kan føre til at den spesielle finner noen

Gruppe 2

lærere, foreldre, elever – forholdet dem i mellom er avgjørende
 kanskje det bør være et fag som heter nasjonale prøver – det er dette vi blir målt på
 få elevene til å trives på skolen
 godt samarbeid skole/hjem
 gode lærere og nok lærere
 midler til etterutdanning, som følger med tiden, nytenking
 innrømme at vi har dårlige resultater
 ikke fornekte nasjonale prøver f.eks
 ta tak i de barna som faller ut tidlig
 MOT – aktiv mot mobbing, tro på seg selv, selvtillit,
 realistiske mål for den enkelte
 foreldrene er avgjørende, frivillighet er ikke alltid løsningen, obligatorisk
 vi snakker om utfordringene – og løsningene
 systematisk satsing over tid, evt med justering av kurs hvis behov
 Samarbeid med andre (eks FM, SePu, andre)
 nasjonale satsinger
 Krevende kultur å endre som er satt for lenge siden
 Kultur for læring – det er det som må til
 ambisjoner på vegne av barna
 gutter/jenter
 barnehage og skole – merverdi
 ressurser – flinke folk
 støttetjenestene er avgjørende
 satse på de som er flinke
 hjem/skole – foreldremøte, informasjon
 delt ungdomsskole – praktisk retning tidligere
 arbeidslivsfag
 finne grunnen til utfordringene
 tett oppfølging, sette krav
 satse på støttetjenester for elever med utfordringer
 mer timer i basisfag
 tidlig innsats – allerede i barnehagen – realfagskommune f.eks.

Gruppe 3

styrke skolen – tidlig innsats, barnehagen
 - kartlegge → tiltak i barnehagen
framsnakke det å være flink

foreldre må skjønne at skole er viktig
 gode fagmiljøer er viktig (jf Sør-Odal skolestruktur, et lurt valg)
 gradering i fag – iht innlæringshastighet
 vi har ikke en kultur for læring
 hjem/skole-samarbeid – foreldre må engasjeres
 få inn de foreldrene som trenger det mest
 «voksenopplæring» - for foreldre
 fokus på valgfag
 mer praktisk skole
 styrke mestringsfølelsen, selvfølelsen
 lage *kultur for læring*, jobbe med holdninger
 behov for lærlingplasser
 vi trenger mange fagarbeidere – styrke troen på at denne utdanningen er bra
 det burde ha vært lettere å få jobb uten utdanning
 høyskolestatus – flere høyskoler i distriktet vårt
 gode overgang mellom ung.skole – vid. skole er avgjørende

Gruppe 4

Informasjon i videregående – utveksling, få elevene til å se at det er mye utenfor Åsnes →
 motivasjon
 elevbedrifter på ungdomsskole – eget fag?
 Elevene må fanges i den tiden vi lever i, læreren må ha den kompetansen som behøves i 2016,
 Kultur i skolen – er det for mye lek og moro?
 Styrke fagmiljøet, f.eks ved å samle elevene i en skole – ja – nei og der er vi i gang.
 Det er ingen automatikk i at større skoler fører til bedre resultater.
 Hva med læreplaner – er de tilpasset jenter?
 Foreldrerollen
 Solør-kommune → tvunget til å se på skolestruktur i Åsnes
 - større pool av lærere
 Utvidet skoledag med prof. Leksehjelp

2.Hvordan løser vi utfordringene innen helse og sosial ?

1.
 Dekke bredden
 Få tak i kompetanse
 Mangler menn
 Dreie virksomheten mot forebygging
 Styrke folkehelsen
 Må møte individenes behov

 Må ha innvandring
 Bygge flerbruksbygg
 Få ungene tilbake, må ha arbeidsplasser og kompetanse
 Ta i bruk ny velferdsteknologi.
 Krever utbygd bredbånd
 Etablere bomiljøer i trygge omgivelser

Må bygge større kompetansemiljøer
 Komme ut av ensomhet – gjelder i alle aldersgrupper
 Føle trygghet

- Må en overbygning med høy faglig kompetanse. Styring. Må dekke hele omsorgstrappa.
- Forebygging og gode tjenester er det viktigste.
- Lære av hverandre innad i regionen.

2.

Mer midler må være øremerket helse- og sosial.

Eksempler innen rus og psykiatri.

Sterke ledere i helse- og sosial. Tydelige krav og rapporteringskrav.

Pengene bør i større grad følge menneskene. Øremerking må også være forutsigbarhet.

Ledere med ledelseskompetanse.

Styrke de som skal lede. Ledelse på flere nivåer. Ikke interkommunalt samarbeid på helseområdet.

Det er ikke mulig å drive fjernstyring på dette området.

Ha tilbud/fokus som gjør at vi kan bryte den sosiale arven. Sterkt lederskap og tverrfaglig innsats.

3.

Omstillingsutfordringene er kontinuerlige da økonomien er dårlig og helse og sosial som er en stor sektor må ta mye av innsparing. Sykehjemsplasser nedlegges til fordel for hjemmebaserte tilbud. Har for liten kapasitet til å løse de utfordringene med å gi tilbud.

Eidskog har hatt en helhetlig tilnærming til å skape det framtidige tilbudet for brukere i Eidskog.

Styrket inntaksteamet. Innkjøp et område i helse og omsorg hvor kommunene kunne gjøre store innsparinger med avtaler og sterkere styring.

Forebygging og folkehelse er viktig. Folk må evne og ta vare på sin egen helse lengst mulig.

Hjemmesykepleien må ha et godt tilbud.

Samhandlingsreformen opp mot psykiatri og rus. Må ha noen piloter først. De gode folka forsvinner fort. Både små fagmiljøer og nærhet til brukere gjør det krevende å stå i disse tjenestene.

4.

Hva med spesielt krevende brukere, blanding av alder, rus og psykiatri?

Hva slags løsning kan vi ha?

Lovverket hva slags rom gir det?

Kan lovverket lempes i forhold til bruk av teknologi? Men rettsikkerheten må være ivaretatt.

3. Hvordan sikre gode fagmiljøer?

Gruppe 1.

- Fagmiljø, må være en viss størrelse
- Samle fagmiljøene uavhengig av grenser
- Mangler folk på egne fagområder
- Utdannende folk forsvinner fra små kommuner
- Ett menneske har to oppgaver det er slitsomt men gir også muligheter
- Interkommunalt samarbeid både en mulighet og en trussel
- Hvordan blir det 2040, da vil fagfolkene være borte

Gruppe 2.

- Innholdet i fagmiljøet er viktigst, ikke størrelsen
- Viktig med påfyll uansett
- Stor nok, interkommunalt samarbeid kan løse utfordringene
- Holdning til kompetanse mangler
- Vi må ha mulighet til høyere utdanning i nærheten
- Myndiggjorte medarbeidere,
- God arbeidsgiverprofil, samarbeide med ansatte
- Konsulenter stikker av med kompetansen etter varen er levert

Gruppe 3.

- Ulike tanker på hva som er ett miljø
- Hva er ett fagmiljø, kan også være små og på tvers
- Innholdet i fagmiljøet er viktigste, ikke hvor mange, men kan være sårbare.
- Kjøpe tjenester av noen andre
- Hva med den fagkompetansen vi ikke har i dag hver for oss, den må vi skaffe sammen

Gruppe 4.

- Behov for ulik fagkompetanse
- Må samle noe, eks Grue har samlet
- IKS er ikke løsningen
- Nettverkssamarbeid
- Spleise små fagmiljø, på tvers innad i kommunene
- Utdanning lokalt

4. Hvordan bidra til innovasjon og nye teknologiske løsninger?

- Innovasjon i kommuner er avhengig av verdier, strukturer, strategier og relasjoner.
- Innovasjon skjer i dag i samhandlingen med innbyggere/brukere som har et bestemt behov som skal løses. Innovasjonskulturen er forskjellig mellom sektorene. Det er pleie og omsorgssektoren som har flest innovasjoner.
- Må frigjøre tid og penger til innovasjon; og innarbeide innovasjon som en måleparameter i kommunale budsjetter. Det må legges til rette for at ansatte om ser nye løsninger, får tid til og utvikle løsningen.
- Vi er opptatt av internkontroll og avvik og lite opptatt av kvalitet og innovasjon. Vi som politikere etterspør ikke innovasjoner i budsjetter og årsmeldinger

Kunnskap og vilje til endring er grunnlag for innovasjon

- Det må etableres en kultur for endring og læring. Innovasjon er avhengig av kunnskap. Jo mere vi kan jo mere tør vi og utfordre systemer. Glåmdalen må derfor jobbe systematisk med etterutdanning og voksenopplæring

- Vi må samarbeide med Høgskolestiftelsen for å få spin-off i offentlig sektor. Videre bør det etableres VITEN –sentre; og vi må ha oppfinnermesser. (Grue har)
- Vi må knytte til oss forskningsmiljøer

Infrastruktur

- Vi må ha en robust administrasjon for å drifte IKT – løsninger; og vi må effektivt bredbånd i alle grenser.
- I dag bruker vi mye tid på å kjøre bil til møter. Vi kan i langt større grad bruke skype og videokonferanser.
- Frivilligheten kan bidra til innovasjon i offentlig sektor ved en tettere samhandling.
- Vi må i større grad ville hverandre vel og vise til hva som skjer i hverandres kommuner

Politisk organisering

- Partiene hemmer innovasjon. De har ofte løsningen før spørsmålene er stilt og skal markere politisk uenighet mer enn at de heier fram felles innovasjoner til beste for innbyggerne. Organiseringen av formannskap og kommunestyre stimulerer ikke til innovasjon.
- Hvordan forvalter vi våre ressurser og politikken. Rådmann legger fram og politikerne diskuterer. Få fram de kreative lærerne, de kreative i helse- og sosial og få til nye diskusjoner mellom politikere og fagfolk /læring og erfaringsoverføring begge veier. Ta inn de ansatte som jobber direkte med innbyggerne i politiske møter og slik at de faktisk vet hva som foregår av utvikling og innovasjoner.

Vi må lære av hverandre

- Eidskog er langt framme på innovasjon innen helse- og sosial, og vi må etablere en felles læringskultur. Eksempelvis hadde Eidskog demensskole som fungerte godt, men vi klarte ikke å videreføre dette i andre kommuner/ ikke nok deltagere. Du blir ikke profet i egen region? I Eidskog har rådmannen pålagt kommunalsjefene og jobbe med innovasjon og det er en holdning til at innovasjon kommer nedenfra og fra kloke medarbeidere.
- I Kongsvinger har de satt av en pot med midler til innovasjon
- Kommuner og næringsliv må samhandle på nye måter. Kommuner og Frivillig sektor må samhandle på nye måter.

5. Hvordan sikre et godt lokaldemokrati ?

Egen kommune eller sammen med 2 eller flere?

Utfordringer i dag deltagelse ved valg, medbestemmelse, gamle strukturer, sosiale media , rettigheter, mindre kollektive avgjørelser mm..

GRUPPE 1

- Lokaldemokratiet fungerer bra på en liten plass, nærhet vil forsvinne, ekspedisjon blir for langt unna geografisk tar det mye bort.
- Kan føre til at vi får flere frikjøp? Men da får vi politikere som blir «satt»,
- Viktig å være den vanlige borger inn i kommunestyre.

- Det må reduseres antall sider til kommunestyret,
- Vektig av rådmannens fremstilling i saker.
- Det er sjelden gode politiske diskusjoner.
- Sanner mener at flest mulig saker behandles lokalt
- Vi må tenke mer på hvordan vi skal klare å involvere innbyggerne.
- Hva med grendeutvalg? får de noen INFLYTELSE.
- At vi ikke har nok økonomi gjør det vanskelig. Vi må innføre eiendomskatt selv om vi ikke ønsker.
- Politikerne må være mer ute.
- Politiske modellen har betydning for lokaldemokratiet.
- Sette opp en møteplan for møter utenfor kommunehuset og få en mer utadvendt kommune

GRUPPE 2

- Grendeutviklingsutvalg må opp å gå, men de har ingen innflytelse
- 151 i kommunestyrerepresentanter vil votere saken, formanskapet må legge fram saken.
- Dette er en dugnad med en større del av folkes mening.
- Veldig mange blir engasjert i dagens kommuner
- Går vi vekk fra folket i en større kommune?
- De som sitter der i dag gjenspeiler jo befolkningen.
- Det må beskrives hvordan dette skal fungere gjennom en intensjonsavtale. Det er ofte lokale saker som grender er opptatt av. Dette er avgjørende for og lykkes med reformen.
- Store prinsipielle saker bør involvere flere innbyggerne som legges fram i kommunestyret.
- Ungdommen er opptatt av de gamle skal ha det bra.
- Utkantene blir også utkanten i framtida.
- Politikere og administrasjon må mer ut til folket, da får kommunen gode innspill og folk syntes det er ok.
- Det er kun 50 % som deltar ved valg og folk har det bra.

GRUPPE 3

- Slå vi sammen kommuner viser forskning at deltagelsen blir mindre. Også medlemmer blir færre i større kommuner.
- Hvorfor ligger lokaldemokratiet brakk?
- Vil gjerne påvirke, dersom man får større oppgaver.
- Vi må få til overføring av kommunestyremøtene
- Hvem er det som kommer opp i diskusjonen i de store kommunene, hvor er grasrota.
- Det er folket som skal være grasrota som sitter i kommunestyret
- Hvor mange skal et kommunestyre ha?
- For å minske politikerforakt i kommunen må du høre på folket.
- Og kommuniserer ut saker - det må kommunen gjøre tydeligere
- Bruke sosiale medier for innspill.

GRUPPE 4

- Lokaldemokratiet i dag fungerer bra særlig gjennom sosiale media.
- Modellen i kommunestyret. Utvalg etter fag, Der blir flere partier representert.
- Grendene blir dårligere representert.
- Hvorfor endre kommunestruktur dersom vi må opprette grendeutvalg.
- Vi beveger oss annerledes enn før. Tenk hva som ligger i regionen og som kan utnyttes bedre?
- Hvordan vil en skulle kjempe for utkantskolen., presset vil bli større.
- 7 formannskapsmedlemmer blir smått.
- Det foregår en viss sentralisering i den enkelte kommune.

- Store geografiske områder
- De aller fleste rundt Kongsvinger vil helst være alene.
- Å slå sammen ulike kulturer er krevende.

6. Hvordan bli en attraktiv region?

Sammendrag:

- Tro på det vi representerer, satse på det og gå for det!
- Alle gruppene pekte på kompetanse, infrastruktur og arbeidsplasser som viktige elementer.
- Å stå samlet og handle som en enhet i viktige saker ble også trukket fram.
- «Framsnakking», intern markedsføring som redskap for å løfte blikket ut over egen kommune.
- Politikerne må ta sitt ansvar å være foregangspersoner ift regiontanken og framsnakking.
- Alle kommunene må gjøre sine oppvekstmuligheter best mulig.

Gruppe 1

- Positive - framsnakke
- Infrastruktur/veger - offentlig kommunikasjon.
- Arbeidsplasser, gode oppvekstvilkår, aktiviteter
- Kongsvinger som høgskoleby/fagskole
- Hvordan kan regionen bli mer dynamisk
- Hvordan få trua på seg selv
- Regiontanken - vi er en region. Politisk oppgave.
- Komme ut av kommunen når det gjelder næringsutvikling
- Må jobbe sammen, synes utad som en region
- Markedsføring av oss selv som region
- Må ha en motor: Kongsvinger. Kongsvinger må «lære seg» å bli regionhovedstad. Dette er et samarbeid med kommunene rundt.
- Byregionprosjektet er et verktøy i arbeidet med å skape en mer attraktiv region.
- Vi må være tålmodige i arbeidet. Virkningen kommer ikke med en gang.
- Natur, Glomma, skog, jakt/fiske, Markedsføre det vi har, men egentlig ikke viser noen stolthet over. Det rurale.
- En time med tog til Oslo.
- Turisme.
- Må bli enige om ETT navn på regionen.
- KIL i eliteserien i fotball + Knights fortsette i GET-ligaen.

Gruppe 2

- Ha trua på oss selv - framsnakking av oss selv og resten av kommunene. Sytefri sone.
- Prate med folk om hvor fantastisk vi har det. Ambassadører - treffe hjertet.
- Intern markedsføring.
- Mange innflyttere i kommunestyrene - viser at de engasjerer seg for å få til noe.
- Innbyggerne i kommunen må tenke mer positivt (intern markedsføring)
- Rammebetingelser -
- Beliggenheten ved grensen.
- Merkevarerbygging.
- Ta roller - hvor vil vi bli gode? Eks Finnskogen - bruke noe konkret; Finnskogsleden, etc

- Bioenergi, skog.
- Hvordan vi snakker om regionen ute.. Må ikke gi seg på saker - hele tida stå sammen. Velg FÅ budskap.
- Synlige i de viktige forane.
- Regionrådet må stå samlet. Må ta et grep.
- Må tørre stikke nesa fram - mer framoverlent.
- Få ting, bli enige om dette å arbeide for det.
- Infrastruktur; E16/
- Hver kommune må gjøre sine oppvekstmuligheter best mulig!
- Tru på det vi representerer, satse på det og gå for det!
- Vi må redde oss selv.

Gruppe 3:

- Infrastruktur
- Høgskole med bredt tilbud
- Bredbånd må bli en statlig oppgave.
- Arbeidsplasser - trenger da infrastruktur.
- Botilbud for alle grupper (eks single)
- Tilrettelegging for innflyttere.
- Arbeidsplasser.
- God geografisk plassering.
- Kulturtilbud.
- Framsnakke hverandre og regionen.
- Intern markedsføring.
- Alle politikerne i kommunene må endre holdning ift hvordan de snakker om kommunen/regionen.
- Navn på regionen.

Gruppe 4

- Samferdsel og infrastruktur
- Mulighet for høyere utdanning.
- Samarbeid i 1.linjetjenesten mellom vgs og næringslivet.
- Eget lærlingekontor.
- Arbeidsplasser. Samarbeid mellom regionen og ungdom ute.
- God planlegging ift næringslivet.
- Satse på felles vekst.
- Mer kunnskap om hverandre.

7. Hvordan forholder vi oss til de økonomiske realiteter?

Diskusjonene var i hovedsak innom to tema.

Det ene handlet om hva de økonomiske realitetene egentlig går ut på.

- Her argumenterte noen med at bare det blir et politisk skifte nasjonalt etter stortingsvalget i 2017, så vil det bli en mye bedre økonomisk situasjon for kommunene.

- Andre mente at dette var urealistisk, og viste til bl.a. globale og nasjonale trender (urbanisering, en aldrende befolkning, lavere oljeinntekter, etc.) og at det er liten grunn til å tro at det blir stor endring selv med et politisk flertall med andre farger enn i dag.

Det andre temaet var i langt større grad et svar på det som det egentlig ble spurt om. Her snakket noen om at det i fremtiden må bli nødvendig å gjøre endringer i tjenestetilbudet, f.eks:

- At brukere av helse-/omsorgstjenester i større grad kan behandles/få omsorg hjemme i stedet for på kommunal institusjon.
- Flere nevnte også at kommunene bør investere mer i velferdsteknologi og andre tekniske løsninger, som på sikt kan bidra til å spare penger.
- Ett eksempel som ble nevnt var at flere av tjenestene gis via videoteknologi.
- Noen dro også frem at kommunene må tørre å bruke flere ressurser på forebyggende arbeid innenfor helse (eldre, rus, etc.), fordi de vil tjene på det på lengre sikt.
- Det ble nevnt at frivilligheten står helt sentralt her, og at kommunen i større grad må tenke på løsninger som involverer mange flere aktører enn bare kommunen selv.

Ikke overraskende kom sammenslåing av kommuner opp som en mulig løsning for kommunene. Det var flere som argumenterte for at dette vil bidra til at kommunenes økonomi blir bedre, blant annet gjennom effektivisering (i tillegg til andre argumenter som ble nevnt for sammenslåing). Andre anerkjente utfordringene som kommunene står overfor, men de så ikke at sammenslåing med andre kommuner var det åpenbare svaret.